

КЛАСИЧНІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

УДК 811.581'367.627

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2022.4.3>

С. В. ЦИМБАЛ

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри китайської мови і перекладу,

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

Електронна пошта: sv.tymbal@kubg.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-7367-5354>

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ НУМЕРАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

У статті розглядаються лінгвістичні особливості числівників у китайських фразеологічних одиницях різних видів, однак особлива увага приділяється ідіомам *чен'юй* та їх ролі у фантастично-сатиричному романі під назвою «Подорож на Захід». Аналізуються фразеологізми, що містять у собі числівники світобудови, виражені лексичними одиницями «п'ять», «шість», «сім», «вісім», «вісімнадцять».

До розгляду пропонується теза про функціонування процесу нумералізації китайськомовної картини світу не тільки на лексичному, а й на фразеологічному рівні мовної системи. Досліджено, що цей процес у китайській мові характеризується як експліцитним (явним), так і імпліцитним (прихованим) функціонуванням. Крім класичного розуміння нумералізації як набуття іншими частинами мови якостей числівника, для китайського світосприйняття характерне пряме вживання чисел на позначення явищ навколишньої дійсності, що закарбувалось у свідомості кожного носія мови з давніх часів, увійшовши до багатьох трактатів, класичних творів, цитат мудреців та філософів.

Серед творів, що аналізувалися, окрему увагу було вирішено приділити філософському трактату І цзін (易经), просвітницькій енциклопедії Сань Цзицзін (三字经), зокрема китайському класичному роману «Подорож на Захід» (西游记), в яких вивчалися особливості функціонування як імпліцитних, так експліцитних числівників. З'ясовано, що лексичний рівень характеризується більшою різноманітністю (широко використовуються числівники від 1 до 10), натомість на фразеологічному рівні зустрічаються позначення меншої кількості, серед яких – 5, 6, 7, 8 та 18. Ці та інші числові позначення, що беруть активну участь у процесі нумералізації, відіграють важливу роль у формуванні китайської фразеологічної картини світу, яка представлена цілим пластом фразеологічних одиниць китайської мови, серед яких чільне місце посідають ідіоми *чен'юй* через їх змістовність, а також стислість та чіткість побудови.

Ключові слова: числівник, *чен'юй*, фразеологічна картина світу, нумералізація, «Подорож на Захід».

Постановка проблеми. Детальне дослідження мовних засобів виступає найкращим способом розуміння особливостей мовної картини світу кожного народу. Водночас слід пам'ятати, що фіксація досвіду, знань, культури носіїв проявляється не лише на лексичному рівні, а й у фразеологічному корпусі, оскільки «образ, що знаходиться в основі стійкого словосполучення, є результатом інтерпретації окремих фрагментів дійсності та їхньої оцінки з боку представників окремого культурномовного соціуму» [Шульженко 2020 : 17]. Аналізуючи фразеологізми, можна зробити наступні висновки: одиниці, що вживаються в мові, визначають закономірність світогляду народу, основний життєвий рівень тощо [Артеменко 2013 : 86].

Отже, можна говорити про формування у свідомості кожного носія мови відповідної ідіоматичної картини світу, тобто ідіоматичної мовної системи, яка бере участь у функціонуванні мовної картини світу [Денисенко 2010 : 3].

Вивченість теми. Мовні картини світу та окремі їх аспекти, зокрема питання вираження світосприйняття на різних рівнях мовної системи привертало та продовжує привертати увагу багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних мовознавців, серед яких: Г. С. Артеменко, Н. Ашиток, Є. М. Гірняк, С. Н. Денисенко, Л. Жиденко, Н. А. Кірносова, О. О. Кравченко, Н. Кулигіна та ін. Однак ґрунтовних досліджень особливостей процесу нумералізації сучасної китайськомовної картини світу не проводилося.

Мета статті: вивчити особливості процесу нумералізації сучасної китайської фразеологічної картини світу.

Виклад основного матеріалу. Говорячи про особливості китайського світогляду, відображених на мовному рівні, насамперед, варто згадати про тезу багатьох синологів щодо характеристики китайського мислення як конкретно-прикладного, що пояснюється тяжінням мовців до підрахунку явищ навколишньої дійсності, яке втілюється у процесі нумералізації, тобто, набуття різних частин мови функцій числівника.

Цю точку зору підтверджує закарбоване в стародавньому китайському філософському трактаті І цзін (易经) уявлення про те, що «Першоматерія породжує два начала, два начала створює чотири символи, а чотири символи створюють вісім триграм» (“太极生两仪, 两仪生四象, 四象生八卦”). Така структура очевидно є впорядкованою багатовимірною системою, адже два начала (两仪), що є першопочатковими елементами Ін 阴 [yīn] і Ян 阳 [yáng], породжують чотири символи 四象 [sìxiàng], що є джерелом вісьмох триграм 八卦 [bāguà], які, відповідно, формують шістьдесят чотири гексаграми 六十四卦 [liùshísiùguà] тощо [太极生两仪, 两仪生四象; Цимбал 2020].

Більш детальний аналіз зазначеної системи демонструє, що низку понять можна класифікувати на групи згідно з їх чисельністю. Передусім можна виокремити групу з числівником «чотири» (чотири символи 四象), що вміщує: чотири пори року 四季[sìjì]/四时 [sìshí] (春 [chūn] весна, 夏 [xià] літо, 秋 [qiū] осінь, 冬 [dōng] зима), чотири опори/часові проміжки 四柱 [sìzhù] (年 [nián] рік, 月 [yuè] місяць, 日 [rì] день, 时 [shí] година), чотири напрямки 四方 [sìfāng] (东 [dōng] схід, 西 [xī] захід, 南 [nán] південь, 北 [běi] північ) тощо.

Друга група представлена числівником «п'ять»: п'ять пір року 五季 [wǔjì] (春 [chūn] весна, 夏 [xià] літо, 长夏 [chángxià] довге літо, 秋 [qiū] осінь, 冬 [dōng]), п'ять напрямків 五方 [wǔfāng] (东 [dōng] схід, 西 [xī] захід, 南 [nán] південь, 北 [běi] північ, 中 [zhōng] середина), п'ять стихій 五行 [wǔxíng] (金 [jīn] метал, 木 [mù] дерево, 水 [shuǐ] вода, 火 [huǒ] вогонь, 土 [tǔ] земля), п'ять зірок 五星 [wǔxīng] (太白 [tàibái] Венера, 岁星 [suìxīng] Юпітер, 辰星 [chénxīng] Меркурій, 荧惑 [yíng huò] (火星) [huǒ

xīng]) Марс, 镇星 [zhèn xīng] Сатурн), п'ять кольорів 五色 [wǔsè] (青 [qīng] синьо-зелений, 黄 [huáng] жовтий, 赤 [chì] червоний, 白 [bái] білий, 黑 [hēi] чорний), п'ять органів чуття 五官 [wǔguān] (目 [mù] очі, 耳 [ěr] вуха, 鼻 [bí] ніс, 唇 [chún] губи, 舌 [shé] язик), п'ять смаків 五味 [wǔwèi] (甜 [tián] солодкий, 酸 [suān] кислий, 苦 [kǔ] гіркий, 辣 [là] гострий, 咸 [xián] солоний) тощо.

Третя група характеризується числівником «шість»: шість напрямків 六合 [liùhé] (上 [shàng] верх, 下 [xià] низ, 东 [dōng] схід, 西 [xī] захід, 南 [nán] південь, 北 [běi] північ), шість родичів 六亲 [liùqīn] (父 [fù] батько, 母 [mǔ] мати, 兄 [xiōng] старший брат, 弟 [dì] молодший брат, 妻 [qī] дружина, 子 [zǐ] син).

До четвертої групи числівника «вісім» входять: вісім триграм 八卦 [bāguà] (乾 乾янь, 坎 Кан, 艮 Ген, 震 Жень, 巽 Сюнь, 离 Лі, 坤 Кунь, 兑 Дуї), вісім пір року 八节 [bājié] (立春 [lì chūn] початок весни, 春分 [chūn fēn] весняне рівнодення, 立夏 [lì xià] початок літа, 夏至 [xià zhì] літнє сонцестояння, 立秋 [lì qiū] початок осені, 秋分 [qiū fēn] осіннє рівнодення, 立冬 [lì dōng] початок зими, 冬至 [dōng zhì] зимове сонцестояння), вісім напрямків 八方 [bāfāng] (东 [dōng] схід, 西 [xī] захід, 南 [nán] південь, 北 [běi] північ, 东南 [dōngnán] південний схід, 东北 [dōngběi] північний схід, 西南 [xīnán] південний захід, 西北 [xīběi] північний захід), вісім заповідей буддизму 八戒 [bājiè] (一戒杀生 не вбивати, 二戒偷盗 не брати чужого, 三戒淫邪 не чинити перелюбу, 四戒妄语 не говорити неправду, 五戒饮酒 не пити вина, 六戒着香华 не користуватися косметикою та прикрасами, 七戒坐卧高广大床 не спати на гарному ліжку, 八戒非时食 не їсти в недозволеній час), вісім циклічних знаків для складання гороскопу 八字 [bāzì] (на позначення чотирьох пар часових проміжків народження людини: рік 年 [nián], місяць 月 [yuè], день 日 [rì] та година 时 [shí]), вісім звучань 八音 [bāyīn] (金 [jīn] золото, 石 [shí] камінь, 土 [tǔ] земля, 革 [gé] шкіра, 丝 [sī] шовк, 木 [mù] дерево, 匏 [páo] гарбуз, 竹 [zhú] бамбук), вісім безсмертних 八仙 [bāxiān] (苏非 苏 Фей, 李尚 李 Шан, 左吴 左 У, 田由 田 Тянь Ю, 雷被 雷 Бей, 毛被 毛 Бей, 伍被 伍 Бей, 晋昌 晋 Чан) тощо.

Слід зазначити, що такі поєднання зустрічаються в традиційній китайській просвітницькій

енциклопедії Сань Цзицзін (三字经), наприклад:
– ‘日春夏, 日秋冬, 此四时, 运不穷’ «Весна і літо, осінь і зима, ці чотири пори року нескінченно чергуються»;

– ‘日南北, 日西东, 此四方, 应乎中’ «Південь і північ, захід і схід, ці чотири сторони співвідносяться між собою щодо центру»;

– ‘青赤黄, 及黑白, 此五色, 目所识’ «Синьо-зелений, червоний, жовтий та чорний і білий, ці п’ять кольорів бачить око»;

– ‘日水火, 木金土, 此五行, 本乎数’ «Вода, вогонь, дерево, метал, земля, ці п’ять стихій ґрунтуються на принципах природності»;

– ‘酸苦甘, 及辛咸, 此五味, 口所含’ «Кислий, гіркий, солодкий та гострий і солоний, ці п’ять смаків кладуться до рота»;

– ‘匏土革, 木石金, 丝与竹, 乃八音’ «Гарбузовий, глиняний, шкіряний, дерев’яний, кам’яний, металевий, струнний та бамбуковий, це і є вісім звуків» [Дитяча класика Китаю: Саньцзицзін або Троєслів’я].

Зосереджуючи увагу на аналізі сучасної китайської фразеологічної картини світу, слід зазначити, що вона сповнена різноманітними типами фразеологічних одиниць, такими як чен’юй (成语), недовомки-іншомовки (歇后语), прислів’я (谚语), приказки (俗语), звичні вирази (惯用语) тощо, в яких чітко відображені числові позначення. Наприклад, деякі можна знайти в наступних прислів’ях 谚语: 不分南北东西, 不问张王李赵 [bùfēn nán běi dōng xī bùwèn zhāng wáng lǐ zhào] «дезорієнтований, необачний»; 眼观六路, 耳听八方 [yǎn guān liù lù, ěr tīng bā fāng] «бути уважним і пильним»; 八仙过海, 各显神通 [bāxiān guòhǎi, gèxiǎn shéntōng] «змагатися, змагатися; хто на що здатний; повною мірою виявити таланти». Однак у китайській мові більшістю фразеологічних одиниць (далі – ФО), які містять у своєму складі цифри, є ідіоми чен’юй.

Фразеологізми цього типу характеризуються чіткістю і стійкістю структури, вони насичені метафоричним змістом. Серед прикладів знаходимо ідіоми на позначення як явного (експліцитного) так і прихованого (імпліцитного) числового змісту. До групи чен’юй з числівником 4 ми зараховуємо такий приклад: 东西南北人 [dōng xī nán běi rén] (букв. людина зі сходу, заходу, півночі та півдня) «людина без постійного місця проживання». У цій ФО аналізоване

число представлено імпліцитним підметом, оскільки поняття «四方» інтерпретується як «чотири сторони світу», тобто *схід, захід, південь і північ*.

Натомість цифра 5 позначається експліцитно вираженням підметом у таких чен’юй: 目迷五色 [mù mí wǔ sè] (букв.: *перед очима – п’ять кольорів*) «не знати, на чому зупинити вибір; очі розбіглися; рясніє в очах»; 五方杂处 [wǔ fāng zá chù] (букв.: *з п’яти сторін жити разом*) «(населення) з різних місць та різних племен». У цих ідіомах числове поєднання означає відповідно п’ять традиційних кольорів (синьо-зелений, жовтий, червоний, білий, чорний) і п’ять напрямків (схід, захід, південь, північ, середина).

Крім того, варто згадати ФО на позначення числівника 6, до яких зараховуємо такі: 三凑六合 [sān còu liù hé] (букв. *зійшлися три [початки], злилися шість [напрямів]*) «безліч факторів зійшлося разом», 六合之内 [liù hé zhī nèi] (букв. *у межах шести напрямків світу*) «все у Всесвіті», 六亲不认 [liù qīn bù rèn] (букв. *не знає шести родичів*) «той, хто не визнає спорідненості; забути про своїх предків та родичів» (про бездушну, черству людину), 六亲无靠 [liù qīn wú kào] (букв. *не можна поклатися на шести родичів*) «позбавлений підтримки рідних; самотній, сирітливий» тощо. Тут 六合 означає «верх і низ, схід, захід, північ, південь»; тоді як 六亲 означає найближчі шість ступенів родинних відносин – батько, мати, старші та молодші брати, дружина, діти.

Варто зокрема відзначити, що серед ідіом, які містять число 8, можна знайти, наприклад, такі: 八方风雨 [bā fāng fēng yǔ] (букв. *негода з восьми напрямків світу*) про раптову зміну ситуації та її подальшу нестійкість та мінливість, 八音遏密 [bā yīn è mì] (букв. *вісім звучань припинились*) застаріле позначення ритуалу припинення веселощів та початок оплакування імператора після його смерті; «смерть голови держави». Перший з наведених вище прикладів особливо чітко демонструє один з традиційних, закарбованих у китайському світосприйнятті, спосіб поділу світу на вісім частин, що розташовані за вісьмома напрямками (чотири з яких основні, а інші чотири – проміжні): *схід, захід, південь, північ, південний схід, південний захід, північний захід і північний схід*. Що стосується

поділу звуків, а точніше, виокремлення *восьми* звучань музичних інструментів, то необхідно згадати про традиційне використання певних матеріалів, які виробляли основні звуки у китайській культурі, а саме метал (для дзвонів та дзвіночків), камінь (для літофонів), земля/глина (для глиняних свисточків), шкіра (для барабанів), шовк (для струн лютней та цитр), дерево (для ксилофонів), гарбуз-горлянка (для язичкових музичних інструментів), бамбук (для флейт).

Загальновідомо, що ідіоми є втіленням культурного досвіду китайської нації, закарбованого у старовинних трактатах, класичних творах, цитатах видатних діячів тощо. Серед витоків ідіом важливе місце посідає китайська літературна класика, найбільш репрезентативними прикладами творів якої є *四大名著* [sìdà míngzhù] – чотири славнозвісні китайські класичні романи – «Трицарство» (三国演义), «Подорож на Захід» (西游记), «Річкове прибережжя» (水浒传) та «Сон у червоній вежі» (红楼梦). Згідно з результатами наших наукових розвідок, різноманітність китайських ідіом найбільш яскраво відображена у творі «Подорож на Захід», написаний письменником та поетом часів династії Мін У Чен'енем (吴承恩) [吴承恩. 西游记]. Аналіз фразеологізмів дає нам можливість глибше і ґрунтовніше вивчити їх будову і процес функціонування. Варто зазначити, що ідіоми в «Подорожі на Захід» відображають вже згадувані нами та низка інших давніх китайських уявлень про побудову Всесвіту, серед них: 两仪 (Інь-ян) Два начала (Інь-ян), 天地 Небо-Земля, 世界 Всесвіт, 圆方 Коло-квадрат, 时空 Часопростір, 风水 Вітер-води, 四象 Чотири символи, 六合 Шість напрямків, 八卦 Вісім триграм, 六十四卦 Шістдесят чотири гексаграми, 万物 Усі речі тощо [Цимбал 2016]. Можна зокрема помітити, що в складі дуже багатьох ідіом міститься певна цифра, числівник, серед яких: *два, чотири, шість, вісім* тощо. На наш погляд варто також згадати про результати дослідження роману китайського автора на ім'я Цзю Веньхуей (聚文汇), які він представив у своїй статті. Мовознавець процитував тридцять шостий вірш цього роману та акцентував увагу на використанні числівників, які розміщені в порядку спадання від 10 до 1, що виступає ще одним підтвердженням тези про конкретність китайського мислення, втіленого у цифрах:

师徒们玩着山景，信步行时，早不觉红轮西坠，正是：

十里长亭无客走，九重天上现星辰。

八河船只皆收港，七千州县尽关门。

六宫五府回官宰，四海三江罢钓纶。

两座楼头钟鼓响，一轮明月满乾坤 [聚文汇 2018].

У контексті розгляду вищезазначених категорій саме у китайській фразеологічній картині світу, детально розберемо п'ять прикладів ідіом у романі «Подорож на Захід» на позначення чисел, традиційних для китайського світоприйняття:

1) 五黄六月 [wǔhuáng liùyuè] «літня спека; середина літа» (за місячним календарем найбільш спекотна погода настає в травні та червні.). Розділ 27: “只为五黄六月，无人使唤，父母又年老，所以亲身来送。”

2) 七窍生烟 [qīqiào shēngyān] «надзвичайно злий; кипіти від злості» (настільки злий, що ніби сім отворів (вуха, очі, рот і ніздрі) ось-ось спалахнуть). Розділ 78: “却只怕那水里有甚么眷族老小，七窝八代的都来，我就弄不过他。”

3) 七窝八代 [qīwō bādài] «усі члени сім'ї». Розділ 22: “却只怕那水里有甚么眷族老小，七窝八代的都来，我就弄不过他。”

4) 胡说八道 [húshuō bādào] або 胡说乱道 [húshuō luàndào] «безпідставно говорити нісенітницю». Розділ 68: “你那曾见《素问》、《难经》、《本草》、《脉诀》，是甚般章句，怎生注解，就这等胡说乱道，会甚么悬丝诊脉！”

5) 一十八层地狱 [yīshíbā céng dìyù] «надзвичайно серйозна ситуація; найнижчий рівень» (вчення буддизму містить описання місць, куди направляються після смерті для страждань всі живі нечестиві істоти, включаючи Гору мечів, Вогняний суп та Льодове царство та інші вісімнадцять кіл пекла). Розділ 11: “判官道：‘此是阴山背后一十八层地狱。’” [在线成语词典].

Наведені фразеологічні одиниці містять числівники *п'ять, шість, сім, вісім і вісімнадцять*, це дає змогу припустити, що процес нумералізації часто впливає на більшість категорій китайського мислення. Аналізуючи перший приклад (інший варіант – 五荒六月 [wǔhuāng liùyuè]), стає зрозуміло, що числа 5 і 6 стосуються найбільш спекотного періоду п'ятого і шостого місяців за місячним календарем, що припадає на середину

літа [汉典; 百度百科]. Водночас 七窍 (див. другий приклад) належить до позначення семи отворів на голові людини, а саме: два ока (两眼), два вуха (两耳), дві ніздрі (两鼻孔) та рот (口) (онлайн 5). «Вісім поколінь» (八代) у третій ідіомі має два значення, перше – «вісім поколінь», а друге стосується позначення епохи восьми династій, а саме Східної Хань (东汉), Вей (魏), Цзінь (晋), Сун (宋), Ци (齐), Лян (梁), Чень (陈) і Суй (隋) [在线汉语字典]. Пояснення поняття «Вісім шляхів» (八道) у четвертій ідіомі таке: «У Буддизмі існує вісім основних шляхів пізнання вчення (правильний погляд, правильне мислення, правильна мова, правильна дія, правильний спосіб життя, правильне зусилля, правильна уважність і правильна концентрація)» [汉语词典]. Натомість число 18 в останньому прикладі серед ідіом (一十八) означає: «Буддисти вірять, що вгорі є рай, а внизу – пекло. Існує вісімнадцять рівнів пекла, і вісімнадцятий є найнижчим» [汉典].

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, можна констатувати: фразеологічна картина світу відображає расові уявлення про певні реальні явища. Що стосується китайськомовної картини світу, то однією з її найвидатніших рис є конкретність, яка відображається в наявності лексичних та фразеологічних одиниць на позначення числівників, які є віддзеркаленням процесу нумералізації ханського культурного

досвіду. Варто також зазначити, що найпоширенішими одиницями китайської фразеологічної системи є ідіоми або сталі вирази 成语, які в основному походять із класичних творів, серед яких найвідомішими є чотири великі романи Китаю – «Трицарство» (三国演义), «Подорож на Захід» (西游记), «Річкове прибережжя» (水浒传) та «Сон у червоній вежі» (红楼梦). Матеріалом дослідження ми обрали роман «Подорож на Захід», оскільки він наповнений ідіомами, які використовуються для позначення традиційної китайської картини світу. Серед розглянутих нами фразеологічних одиниць у «Подорожі на Захід» ми виокремили п'ять найбільш репрезентативних, що містять у своєму складі числівники п'ять, шість, сім, вісім і вісімнадцять: «胡说八道», «一十八层地狱», «七窍八代», «七窍生烟», «五黄六月». Подібне використання чисел може засвідчити правильність нашого припущення щодо процесу нумералізації сучасної китайської фразеологічної картини світу.

Насамкінець зазначимо, що для повного розуміння інших характерних рис та особливостей процесу функціонування числівників у китайських фразеологічних одиницях, необхідне більш комплексне дослідження китайської класичної літератури, що складає перспективи подальших мовознавчих розвідок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артеменко Г. С. Логіко-когнітивний аспект дослідження фразеологізмів. *Актуальні проблеми філології* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 8–9 лист. 2013 р.). Херсон, 2013. С. 85–88.
2. Денисенко С. Н. Концепт мовної картини світу і сучасні дослідження фразеології. *Вісн. ЖДУ ім. І. Франка*. 2010. № 51. С. 3–6.
3. Дитяча класика Китаю: Саньцицин або Троєслів'я. URL: <https://www.epochtimes.com.ua/china/culture/dytjacha-klassyka-kytaju-sanczyzyczin-abo-trojlesliv-ja-72471.html> (дата звернення: 15.11.2022).
4. Цимбал С. В. Особливості репрезентації китайських фразеологізмів *чен'юй* з вербалізованими концептами ПРОСТІР і ЧАС у китайській класичній літературі (на матеріалі роману “Подорож на Захід”). *Science and Education a New Dimension. Philology*, IV (27). Budapest, 2016. Is. 107. P. 65–69.
5. Цимбал С. В. Вербалізація числівників світобудови у китайськомовній картині світу (на матеріалі ФО *чен'юй*). *Ad orbem per linguas. До світу через мови* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Світ як інтертекст» (Київ, 17–18 червня 2020 р.). Київ. нац. лінгв. ун-т. К. : Вид. центр КНЛУ, 2020. С. 344–346.
6. Шульженко А. С. Фразеологізми на позначення відчуттів людини в українській, англійській та французькій мовах: структурний і семантичний аспекти : дис. ... канд. філ. наук : 10.02.17. Вінниця, 2020. 215 с.
7. (明代) 吴承恩. 西游记 / 中国古典文学名著丛书. – 北京, 2013. 906 页.
8. 太极生两仪, 两仪生四象. URL: <https://baike.baidu.com/item/%E5%A4%AA%E6%9E%81%E7%94%9F%E4%B8%A4%E4%BB%AA%E7%94%9F%E5%9B%9B%E8%B1%A1/8139080> (дата звернення: 20.12.2022).
9. 聚文汇 (2018). 西游记中的数学. URL: <https://wenku.baidu.com/view/0b03753ce418964bcf84b9d528ea81c759f52e03.html?from=search&isVipfree=1> (дата звернення: 22.10.2022).
10. 在线成语词典. URL: <http://cy.5156edu.com> (дата звернення: 15.12.2022).
11. 汉语词典. URL: <http://cd.hwxnet.com/view/ndfjkoikbcidjmea.html> (дата звернення: 17.12.2022).
12. 在线汉语字典. URL: <http://xh.5156edu.com/html5/148674.html> (дата звернення: 18.12.2022).

13. 汉典. URL: <https://www.zdic.net/hans/%E5%8D%81%E5%85%AB%E5%B1%A4%E5%9C%B0%E7%8D%84> (дата звернення: 18.12.2022).
14. 成语大全. URL: <https://chengyu.911cha.com/NnYzaw==.html> (дата звернення: 19.12.2022).
15. 汉典. URL: <https://www.zdic.net/hans/%E4%BA%94%E9%BB%84%E5%85%AD%E6%9C%88> (дата звернення: 01.11.2022).
16. 百度百科. URL: <https://baike.baidu.com/item/%E4%BA%94%E9%BB%84%E5%85%AD%E6%9C%88> (дата звернення: 29.11.2022).

REFERENCES

1. Artemenko, G. S. (2013) Lohiko-kohnityvnyy aspekt doslidzhennya frazeolohizmiv. *Aktual'ni problemy filologii* : materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Nov. 8-9, 2013, Ivano-Frankivsk). (pp. 85–88). Kherson. [in Ukrainian].
 2. Denisenko, S. N. (2010) Kontsept movnoyi kartyny svitu i suchasni doslidzhennya frazeolohiyi. *Visn. ZHDU im. I. Franka*, 51, 3–6. [in Ukrainian].
 3. Dytyacha klasyka Kytayu: San'tszytszin abo Troyesliv'ya. URL: <https://www.epochtimes.com.ua/china/culture/dytyacha-klasyka-kytaju-sanczyzin-abo-trojesliv-ja-72471.html> (Last accessed: 15.11.2022). [in Ukrainian].
 4. Tsybal, S. V. (2016) Osoblyvosti reprezentatsiyi kytays'kykh frazeolohizmiv cheng'yuy z verbalizovanyymi kontseptamy PROSTIR i CHAS u kytays'kiy klasychniy literaturi (na materialy romanu "Podorozh na Zakhid"). *Science and Education a New Dimension. Philology*, IV (27). Budapest, Is. 107. P. 65–69. [in Ukrainian].
 5. Tsybal, S. V. (2020) Verbalizatsiya chyslivnykiv svitobudovy u kytays'komovniy kartyni svitu (na materialy FO chen'yuy). *Ad orbem per linguas. Do svitu cherez movy : materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. «Svit yak intertekst»* (Kyiv, 17–18 chervnya 2020 r.). Kyiv. nats. linhv. un-t. K. : Vyd. tsentr KNLU, P. 344–346. [in Ukrainian].
 6. Shulzhenko, A. S. (2020) Frazeolohizmy na poznachennya vidchuttiv lyudyny v ukrayins'kiy, anhliys'kiy ta frantsuz'kiy movakh: strukturnyy i semantychnyy aspekty : Thesis for a Candidate Degree in Philology : 10.02.17. Vinnytsia [in Ukrainian].
 7. (明代) 吴承恩. 西游记 / 中国古典文学名著丛书. —北京, 2013.906 页.
 8. 太极生两仪, 两仪生四象. URL: <https://baike.baidu.com/item/%E5%A4%AA%E6%9E%81%E7%94%9F%E4%B8%A4%E4%BB%AA%EF%BC%8C%E4%B8%A4%E4%BB%AA%E7%94%9F%E5%9B%9B%E8%B1%A1/8139080> (Last accessed: 20.12.2022). [in Chinese].
 9. 聚文汇 (2018). 西游记中的数学. URL: <https://wenku.baidu.com/view/0b03753ce418964bcf84b9d528ea81c759f52e03.html?from=search&isVipfree=1> (Last accessed: 22.10.2022). [in Chinese].
 10. 在线成语词典. URL: <http://cy.5156edu.com/> (Last accessed: 15.12.2022). [in Chinese].
 11. 汉语词典. URL: <http://cd.hwxnet.com/view/ndfjkoikbcidjmea.html> (Last accessed: 17.12.2022). [in Chinese].
 12. 在线汉语字典. URL: <http://xh.5156edu.com/html5/148674.html> (Last accessed: 18.12.2022). [in Chinese].
 13. 汉典. URL: <https://www.zdic.net/hans/%E5%8D%81%E5%85%AB%E5%B1%A4%E5%9C%B0%E7%8D%84> (Last accessed: 18.12.2022). [in Chinese].
 14. 成语大全. URL: <https://chengyu.911cha.com/NnYzaw==.html> (Last accessed: 19.12.2022). [in Chinese].
 15. 汉典. URL: <https://www.zdic.net/hans/%E4%BA%94%E9%BB%84%E5%85%AD%E6%9C%88> (Last accessed: 01.11.2022). [in Chinese].
 16. 百度百科. URL: <https://baike.baidu.com/item/%E4%BA%94%E9%BB%84%E5%85%AD%E6%9C%88> (Last accessed: 29.11.2022). [in Chinese].
-

S. V. TSYMBAL

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Chinese Language and Translation,

Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine

E-mail: sv.tymbal@kubg.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-7367-5354>

**FEATURES OF THE NUMERALIZATION PROCESS OF THE MODERN CHINESE
PHRASEOLOGICAL PICTURE OF THE WORLD**

This paper considers the linguistic features of numerals in Chinese phraseological units of various types, but special attention is paid to Chengyu idioms and their role in the *satire-fantasy* novel “Journey to the West”. Particularly it has been analyzed the phraseologisms, containing numerals of the universe, that is reflected in the lexical units ‘five’, ‘six’, ‘seven’, ‘eight’, ‘eighteen’.

It is suggested to consider the thesis about functioning of the process of numeralization of the Chinese-language picture of the world not only at the lexical, but also at the phraseological level of the language system. It has been investigated that both explicit (manifest) and implicit (hidden) functioning characterize this process in the Chinese language. In addition to the classical understanding of numericalization as the acquisition of numeral qualities by other parts of the language, the Chinese worldview is characterized by the direct use of numbers to denote the phenomena of the surrounding reality. It has been imprinted in the consciousness of every native speaker since ancient times, entering many treatises, classic works, quotes of sages and philosophers.

Among the analyzed works, it was decided to pay particular attention to the philosophical treatise Yi Jing (易经), the enlightenment encyclopedia San Zi Jing (三字经), in particular the Chinese classic novel “Journey to the West” (西游记), in which the peculiarities of the functioning of both implicit and explicit numerals were studied. It was found that the lexical level is characterized by greater variety (numerals from 1 to 10 are widely used), instead, at the phraseological level there are designations of a smaller number, among which are 5, 6, 7, 8 and 18. These and other numerical designations, which take an active part in the process of numerization, play an important role in the formation of the Chinese phraseological picture of the world. A whole layer of the Chinese phraseological units, among which Chengyu idioms occupy a prominent place due to their content, as well as brevity and clarity of construction represent it.

Key words: numeral, idioms *chengyu*, phraseological picture of the world, numeralization, “Journey to the West”.